СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 103. Джерзи Сиві, Н. Дж., середа, 5. мая, 1926. VOL. XXXIV. No. 103. Jersey City, N. J., Wednesday, May 5. 1926. THREE CENTS

ЗАНОСИТЬСЯ НА БОРОТЬБУ МЕЖИ ПРЕЗИДЕНТОМ А КОНҐРЕСОМ

ВАШИНҐТОН, 1. мая. — Федеральний уряд видав до конґресу осторогу перед буджетовим недобором на случай, якби конґрес хотів ухвалити всі ті проекти, яких домаються провідники партій.

Осторогу сю видав президент з нагоди підпису під закон, признаючий 19 міліонів долярів пенсії вдовам і сиротам по ветеранах еспанської війни. Провідники конґресу настоюють на такі ухвали з такою силою, що межи президентом а конґресом з сего приводу може легко прийти до боротьби.

Ходить тут передовсім о допомогу фармерам, на котру конґресмен Гоґен радить видати 375 міліонів долярів.

ПОЛАГОДА ДОВГІВ ЮГОСЛАВІЇ.

ВАШИНҐТОН, 1. мая. — Американські представники погодилися з представниками Югославії про способи сплачування воєнних довгів Сербії. Югославія має заплатити 92 міліони долярів, а платити буде через 62 роки, починаючи з річної рати на 200 тисяч долярів.

Рівночасно департамент скарбу повідомив американських банкирів, що він не має ніякого закиду проти того, щоби вони дали Франції нову позичку.

ПАСЕЙСЬКІ СТРАЙКАРІ ПРИПИНЮЮТЬ МАСОВЕ ПИКЕТОВАННЄ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 2. мая. — Страйковий комітет рішився на будуче не переводити масового пикетовання фабрик ткальняних виробів, як се роблено до сього часу. Комітет рішився також не відбувати демонстрації в Ґарфілді, яку пляновано на завтра. Комітет не подав причини для свого рішення, а страйкарі догадуються, що видно комітет хоче оминути сутичок з поліцією.

ПРОГИБІЦІОНІСТИ РОБЛЯТЬ ДОБРУ МІНУ ДО КВАСНОЇ СТРАВИ.

ВАШИНҐТОН, 2. мая. — Вейн Гвілер, провідник Антисалунової Ліґи, видав публичну заяву, в котрій каже, що недавне переслуханнє в справі прогибіції, переведене сенатовим комітетом для судових справ, навернуло богато противників прогибіції на сторону прогибіції. Він певний, що в другому конґресі буде ще більше прихильників прогибіції, як їх є в теперішнім.

ВІДГОМІН АНҐЛІЙСЬКОГО ҐЕНЕРАЛЬНОГО СТРАЙКУ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, 3. мая. — Заряди анґлійських корабельних фірм заявляють, що мимо того, що їх робітники належуть до моряцьких юній, а тим самим їх обовязує заклик до страйку, виданий анґлійськими юніями, кораблі сих фірм виїдуть з Америки в час, означений з гори для сього виїзду.

На американській біржі занотовано поважне обниження в ціні шерів і ріжних акцій анґлійських підприємств.

КУШНІРСЬКИЙ СТРАЙК ЩЕ НЕ ПОЛАГОДЖЕНИЙ.

НЮ ЙОРК, 3. мая. — Всі заходи полагодити кушнірський страйк розбиваються. Страйковий комітет, що представляє понад 12 тисяч страйкуючих кушнірських робітників, вислав до підприємців домаганнє, щоби вони приняли наперед домаганнє робітників щодо 40-годинного тижня праці. Підприємці сього домагання не хочуть приняти.

РАДІО НА МІСЦЕ АҐІТАТОРІВ.

ПИТСБУРҐ, ПА., 3. мая. — Краєва конференція соціялістичної партії Америки, що відбувається у сьому місті, прийшла до переконання, що партійних аґітаторів, які промовляють з рогів вулиць, уже нині ніхто не слухає, бо американські робітники воліють слухати радія. З огляду на те партія постановила завести собі радіову стацію та розсилати з неї соціялістичну пропаґанду.

ДОСВІДИ НАД СКОРОСТЮ КРУЖАННЯ КРОВИ В ТІЛІ.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 3. мая. — На конвенції Американського Товариства Клінічного Розсліду предложив один лікар досліди своїх розслідів над скоростю кружання крови в людському тілі. Сей лікар говорив, що він є перщим, котрому вдалося ствердити сю скорість з певностю. Доконав він сього в той спосіб, що впустив у кров радій. В сей спосіб переконався він, що на перехід з кінця лівої руки, через серце й легені, до кінця правої руки, кров потребує від 15 до 22 секунд. У хорого чоловіка на сю саму дорогу кров зуживає 45 до 60 секунд.

ПЕРЕДІСТОРИЧНА НАХІДКА.

ГАВАНА, Куба, 2. мая. — Один Американець подарував Гаванському університетови череп, найдений недавно на сьому острові. Сей череп має походити з передісторичної доби Америки та має бути найстаршою памяткою з чоловічої раси в Америці. Формою своєю сей череп зближається до черепа монгольської раси.

Відомий антропольоґ Грдлічка сумнівається, чи сей череп походить з передісторичних часів.

НА ВЕЛИКОДНУ ПИСАНКУ

жде Рідна Школа в краю і кличе: „Велика Українська Громадо! В свято Відродження природи не забудь Народе про своє Відродженнє, не забудь про Рідну Школу".

Не забуваймо і на інвалідів, що потерпіли за українську справу і на політичних вязнів, що терплять далі і мучаться в польських тюрмах.

Всім їм вишлім Великодну Писанку, а свої жертви посилаймо через:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

ВИСИЛКА РИБ НА РОБОТУ.

ВАШИНҐТОН, 30. квітня. — Каліфорнійська академія наук вислала недавно на Филипинські острови та другі посілости Злучених Держав на Тихому Океані ладунок одного ґатунку ставових риб, які дуже люблять їсти гусільниці комарів („москітів"). Сі риби держать залюбки в ставках учені, бо вони множуться дуже скоро і тому надаються до наукових розслідів. Згадана академія розмножила їх величезну масу, і післала їх спеціяльно приладженим кораблем. Рибки ще зовсім маленькі. Ся порода риби належить до пискорів (вюнів) і має рот, отворений в гору, що їм дозваляє живитися комашнею, що пливає по поверхні води.

ПОДАТКОВА СИСТЕМА НА ЗНИЩЕННЯ УКРАЇНЦІВ.

Польська офіціяльна статистика виказує за січень с. р. слідуючі впливи безпосередніх податків з поодиноких воєвідств: варшавське 15 міл. злотих, львівське, станиславівське й тернопільське по 9 міл., познанське 7.7 м., лодзьке 5.8., краківське 4.6, і всі инші з меншими сумами. Показується, що поминаючи варшавський центр, податкову шрубу закручено найсильнійше на західно-українських землях. Очевидно, що се не є припадок, а навпаки добре продумана і консеквентно примінювана система податкового винищування українського населення.

АЛЬМАНАХ 6. БРИҐАДИ УГА.

Перебуваючим на еміґрації членам бувшої 6. бриґади Українсько-Галицької Армії подаємо до відома, що у Львові заснувався ініціятивний комітет для зібрання історичних матеріялів у цїли видання „Альманаху 6. (равської) бриґади УГА". У склад комітету входять м. иншими: Н. Яців, І. Ришавий, Я. Моренін, Я. Мурин і Р. Харамбура. Спомини, записки, знимки і т. п. слати на адресу: Львів, поштова скринка 110.

ЗАЛІЗНИЦІ В ПОЛЬЩІ.

Загальна довгість всіх залізничих ліній в Польщі виносить 16,944 км. На 100 квадр. км. випадає в західних воєвідствах 9.8 км. залізничого шляху, в полудневих 5.7, в східних 2.3 км. По війні вже вибудовано 11 залізничих ліній о загальній довгости 398.6 км. На українських землях відбудовано лиш залізницю Борки великі-Скалат-Грималів, довгу на 33 км., яка підчас війни зовсім була знищена. З проектованих 7 залізничих ліній також лиш одна Луцьк-Стоянів на українській землі.

З ЇДОЮ РОСТЕ АПЕТИТ.

Тернопільське воєвідство розпорядком з 16. березня с. р. ч. 3540 заборонило оснувати руханково-пожарне т-во „Сокіл" у Радехові, а це тому, що після внесеного статуту урядовою мовою цего товариства мала-би бути мова українська... Отся заборона, це ще один причинок до ілюстрації відомої польської „толеранції", яка не вдовоaccess ляється дотеперішним насильством над українською мовою в державних урядах і шкільництві, а посягає вже й на наші приватні інституції.

НІЩО НЕ ПОМАГАЄ.

В Мазурині на Виленщині, в ночі з 1. на 2. березня згоріла до тла велика станиця польського корпуса граничної сторожі, разом із усіми господарськими будинками і живим та мертвим інвентарем. Самі жовніри спасли своє життя утечею в нічному біллю. Огонь мали підложити білоруські партизани.

НАСЛІДКИ ПОДАТКОВОЇ ДРАЧКИ.

В селі Любінь Великий оден з тамошних селян постріляв тяжко місцевого війта ізза податкових суперечок. Цей війт був зненавиджений цілим селом, а саме задля своїх доносів у податкових справах, якими переслідував і кривдив односельчан, головно свідомійших Українців.

ПАРЦЕЛЯЦІЯ.

В біжучому році мають бути розпарцельовані на основі закона про земельну реформу слідуючі маєтки в Східній Галичині: повіт Бучач: з маєтку Стінка 37 гектарів, повіт Золочів: з маєтків Яськовичі, Підлисє, Закомарє, Полісє рустикальне 200 га, з м. Плугів 115 га; повіт Львів: з м. Милятичі, Милятичі нові 85 га; пов. Мостиска: з м. Кальників і Малнів 100 га; пов. Перемишль: з м. Лентівня, Вапівці, Малківці, Журавиця гор. і дол. 200 га; пов. Перемишляни: з м. Перемишляни, Гарачівка, Борщів, Бриконь, Чемеринці, Ладанці, Розвожани, Соколова, Волків 685 га; з м. Замостє, Глиняни, Глиняни рустикальні, Перегноїв, 150 га, пов. Підгайці: з м. Серни великі 164 га; пов. Рава руська: з м. Рава, Рава руська, Селиска, Гребенне 100 га; з пов. Рудки: з м. Хлопи, Березець, Герман, Острів 100 га; з м. Конюшки, Ловчиці 100 га, з м. Чернихів, Конюшки сімяківські 100 га. з м. Кругінець 100 га; пов. Самбір: з м. Гординя, Корнатовичі, 200 га; пов. Скалат: з м. Камінки 200 га; пов. Снятин: з м. Деничі 102 га; пов. Сянік: з м. Беско, Мільча, Мощанець 150 га; пов. Тернопіль: з м. Бірки великі 150 га; пов. Товмач: з м. Тисьмениця, Підпечари, Клубівці 300 га; пов. Чортків: з м. Ягольниця стара, Антонів, Свидова, Созонівка, Заболотівка, Ланки 900 га; з м. Поріче люб. 93 га; пов. Ярослав: з м. Ізабелин, Адамівка, Теплиці гор. і дол., Дубровиця 100 га; з м. Підвода, Вязівниця, Орошанско, Риськова Воля 200 га; з м. Порохник, Крамарівка, Угорка 100 га.

ЗАНЕПАД ОДИНОКОГО ПОЛЬСЬКОГО ПРОМИСЛУ.

На території сучасної Польщі в 1923 р. було чинних 2,448 горалень з річною продукцією 2,748,040 гектолітрів спірту. В р. 1925 було вже „тільки" 1,232 горальні, які випродукували 655,583 гектолітрів спірту. Сей занепад одинокого польського промислу затрівожив варшавські коаліційні партії не менше, як небажаний їм зріст тверезости населення.

АНҐЛІЯ ОПИНИЛАСЯ СЕРЕД ҐЕНЕРАЛЬНОГО СТРАЙКУ

ЛОНДОН, 4. мая. — О півночі розпочався ґенеральний страйк.

Анґлійський премієр Болдвин заявив, що винні тому властителі і майнери, бо жадна сторона не хотіла в нічім відступити від своїх жадань. Болдвин підніс, що цей страйк загрожує цілій Анґлії до тої міри, що готов викликати війну.

Богато часописів не вийшло, бо друкарні відмовилися друкувати артикули, осуджуючі страйк.

Сегодня виходить на страйк кілька міліонів робітників.

Якщо не знайдуться добровольці, не буде кому провадити залізниць, стріткар і босів.

Анґлійські фашисти видали відозву, в якій називають цей страйк зрадою національних інтересів і ділом большевицьких чужих емісарів та своїх власних платних зрадників.

Військо стоїть всюди на поготівлю, щоби не допустити до заворушень та уможливити працю добровольцям.

НОРҐЕ НЕ МОЖЕ ВИЇХАТИ.

ЛЄНІНҐРАД, 3. мая. — Норґе, яким мають відбути подорож через північний бігун, не може рушити в дорогу задля бурі і сніговиці.

В ПОЛЬЩІ ПОБОЮЮТЬСЯ ЗАВОРУШЕНЬ.

ВАРШАВА, 3. мая. — З нагоди свята 1-го мая не тільки лялася кров на вулицях міста Варшави, але і в других місцевостях приходило до заворушень.

Побоюються, щоби те саме не повторилося з нагоди польського національного свята третого мая.

Декотрі надіються острих виступів з боку партії Пілсудского, яка бачить в нім одинокого спасителя Польщі і хотіла би мати його коли вже не президентом Польщі то хоч міністром війни.

ПРИВЯЗУЮТЬ ВЕЛИКУ ВАГУ ДО СТРАЙКУ В АНҐЛІЇ.

ПАРИЖ, 3-го мая. — Тут слідять дуже пильно за подіями в Анґлії. Всі часописи підносять велике значіннє цеї події не тільки для Анґлії, але і всіх других держав.

Цеж станули до боротьби два світи: юнійний і те все, що опинилося поза юнією. Це боротьба юнії з державою.

Вислід тої боротьби буде мати величезний вплив на розвязку спірних питань по других державах.

РЕОРҐАНІЗАЦІЯ МІНІСТЕРСТВ В ІТАЛІЇ.

РИМ, 3. мая. — Уряд фашистів утворив нове „міністерство корпорацій", яке має заступити робітникам робітничу юнію.

Це має бути найвисша інстанція в спорах робітників з працедавцями відносно заробітної плати і условин праці.

Заразом видано закон, що тільки Італійський Банк має право видавати банкноти.

АБД-ЕЛЬ-КРІМ ВИРІШИТЬ ВІЙНУ АБО МИР.

УДИДА, 3. мая. — До 6-го мая має наспіти відповідь від Абд-ель-Кріма, чи годиться випустити французьких і еспанських полонених і приняти дальші услівя мира.

На загал панує сумнів що до мира і обі сторони готуються до дальшої боротьби, яка готова наново розіґратися за кілька днів.

КРИТИКУЮТЬ ФРАНЦУСЬКО-АМЕРИКАНСЬКУ УГОДУ СПЛАТИ ДОВГІВ.

ПАРИЖ, 3. мая. — Майже по всіх департаментах Франції відбулися наради, на яких майже однодушно осуджено ту умову, яку заключив французький амбасадор Беренжер з Америкою відносно сплати довгів.

Деякі домагаються, щоби ту квестію віддати до осуду Ліґи Націй.

ПРОПАВ СЛІД ПО ЛЕТУНАХ.

ГОНҐ-КОНҐ, 3. мая. — Досі не відшукали еспанських летунів, що мали відбути дорогу з Мадриду до Манілі.

Припускають, що капітан Лоріґа і механік Педро Кальтон мусіли затонути на полудневo-хінських водах.

ПОМЕР НАЩАДОК НАПОЛЄОНА.

БРУКСЕЛЯ, 3. мая. — Помер князь Віктор Наполеон, претендент до французького престола, в 64 році життя, проживши 40 літ на вигнанню.

Полишив жінку і 12-літного сина.

НІМЦІ ВЕРТАЮТЬ ДО ДАВНОЇ ПОЛІТИКИ.

БЕРЛІН, 3. мая. — Міністер заграничних справ Штреземан пояснив договір Німеччини з Росією як поворот до політики Бісмарка, який старався за всяку ціну задержати приязнь з Росією.

Штреземан заявив, що німецьке правительство буде мимо того поборювати зі всіх сил комунізм. Одначе большевицька форма правління в Росії не може бути перешкодою до дружнього співжиття Німеччини з Росією.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокі числа три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СВІДОЦТВО ЧУЖИНЦЯ

Недавно тому побував у Злучених Державах Джан Лейвері, славний англійський маляр портретів. Малював він за сей час портрети американських міліонерів, і як свідчить факт, намалював він їх аж пятнайцять, свідчить, що він мав добру нагоду запізнатися з кругами своїх клієнтів.

Вернувши до Англії, артист мав нагоду розмовляти зі своїми знакомими про Америку, і власне англійські ґазети донесли дещо з його вражінь. Питали його, приміром, про американську прогибіцію. Чи не було йому тяжко через прогибіцію? На се питанне артист відповів: Зовсім ні. Серед богачів, серед яких він обертався, — а Лейвері є лордом, що само вже отворило йому двері найбільше ексклюзивних домів в Америці, — серед богачів в Америці прогибіція просто невідома. За цілий свій кількамісячний побут в Америці він бачив усего чотирох повних абстинентів.

Се свідоцтво англійського артиста короткими словами змалювало вартість прогибіції. Перед конгресовим комітетом, що віз слідство в справі прогибіції, виступали прогибіційні фанатики з зізнаннями, що завдяки прогибіції нині є в Америці міліони повних абстинентів. Чужинець за кілька місяців міг таких повних абстинентів здибати всего чотирох. Ще більше варта друге спостереження, що прогибіція невідома серед богачів. Значить, прогибіція се примір клясового закона, який по своїй сути примінюється лишень до одної кляси, а не до другої. Перед таким законодавством вистерігається нині всякий розумний законодавець.

ФРАНЦУСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ПОЛАГОДА

Аж тепер, себто 8 літ після закінчення війни, добила Америка якоїсь згоди в справі сплати довгів, які затягнула Франція на ведення війни. Найголовнійші сторони отсеї полагоди ось такі:

Хоча якийсь час тому назад президент Кулидж заявив, що Америка буде домагатися від Франції таких самих сплат, як від Англії, та хоча Англія полагодила свої военні довги в сей спосіб, що згодилася заплатити коло 80 процентів своїх первісних зобовязань, Франція полагодила свої зобовязання так, що вона заплатить не більше як 50 процент своїх зобовязань. Значить, Америка просто подарувала Франції половину її довгів.

Америка, що правда, відкинула так звану ґарантійну клявзулю, після якої Франція малаби платити довги лишень під умовою, що Німеччина буде платити її военні відшкодовання, але зате Америка признала Франції право відложення рат на три роки на случай, якби Франції було неможливо платити, — що остаточно виходить на одно. Себто, коли Вуйко Сем схоче дістати свої довги від Франції, то він мусить натискати на Німців, щоби вони платили Франції. В сей спосіб Вуйко Сем дався вмотати в европейську колотнечу, від якої він руками й ногами боронився.

Полагода виходить зі засади, що Франції краще мати докладно означену суму своїх довгів, хочби зі сього випливав обовязок плачення. Франція пробувала досі держатися думки, що краще не мати ніякої згоди, бо се її звільняє від обовязків плачення, але ся політика показалася некорисною для фінансів краю, і тепер Франція хоче пробувати другого способу, хоча в своїй політиці до Німеччини Франція ще далі держиться давньої політики, видно, в переконанню, що в сей спосіб пошкодить Німеччині.

Щодо впливу сеї угоди на французькі фінанси, то загально сподіються деякої поправи курсу франка. Однак, і найбільші прихильники полагоди не ворожать повного виздоровлення французького скарбу. Французька фінансова хороба має дуже далекі звязки з американськими довгами, і полагода сих довгів рішаючого впливу на французький скарб мати не може.

ПРО ЩО ЇМ ГОВОРИТИ В ҐАРФІЛДІ?

Під таким наголовком нюйорський денник Ворлд пише:

„Ми завважали зі зацікавленнем, з якою клопотливостю Нимо, шериф нюджерзького повіту Берґена, старається недопустити Джана Гейнеса Говмза та других говорити про страйк в сьому окрузі виїмкового стану й палочництва. Чи не взявся шериф Нимо за роботу, яка за трудна на слабі людські сили?

„Можете попробувати жадати від людий в Женеві, щоби вони не говорили про Лігу Народів. Можете попробувати жадати від людий в Сингапор, щоби вони не говорили про ґуму. Або людий в Валії, щоби не говорили про вуголь. І се на хвилю вам може навіть удатися. Алеж люди в Ґарфілді й околиці справді зацікавлені страйком, і про нього не хочуть говорити лишень тоді, як ідуть спати.

„Спитаймося в імени здорового розуму: про що властиво мають люди говорити в Ґарфілді? Про недуги передпотопових звірят? Про танці в середній Африці? Ось маємо перед собою місцевість, котрої весь бизнес не йде вже від кількох тижнів. Вони терплять. Урядники їх тиранізують.

„Чи є в Ґарфілді яканебудь справа, яка заслугує собі нині на те, щоби її розважати? Чи не є спроби заткати людям роти, щоби вони не говорили про страйк навіть на приватних галях, примірои деспотизму? І чи не повинен весь край вкритися румянцем встиду за нього?"

ПОТРЕБА МІЖНАРОДНЬОЇ ПРОПАҐАНДИ

Хто прочитав мої попередні статті про польську і українську пропаґанду на міжнароднім полі, той — сподіюся — переконався, що **так далі не сміє бути,** що ми мусимо перевести орґанізацію нашої міжнародньої пропаґанди.

До моїх уваг про польську пропаґанду додам, що таку пропаґанду веде не тільки Польща, але і всі инші держави, особливо менші, як Чехія, Румунія, Югославія, Болгарія і т. д. Ведуть її також поневолені народи. Поляки, Чехи, Хорвати вже перед війною мали добре зорґанізовану міжнародню пропаґанду. Вистане прочитати записки Президента Чехословацької Републики Масарика, щоб побачити, яку вагу прикладав він до міжнародньої пропаґанди.

Після світової війни міжнароднє життя стало богато живійше і складнійше як перед тим. Коли давнійше держави вдержували між собою звязки через амбасадорів, а зізди міністрів закордонних справ були сензаційною рідкістю, то тепер зіздам міністрів нема кінця. Се одно свідчить, що пульс міжнароднього життя бє далеко живійше. Події переґаняють одна другу, що вчера було важне, нині вже забулося. В сім вирі треба все стояти на стороні своїх інтересів, пригадувати свою справу, нападати противника, боронити себе, бо инакше тебе забудуть.

Ось пару примірів: Коли я в 1924 р. був принятий одним з членів анґлійського кабінету, його перше слово було: „Щож, маєте вже автономію в Східній Галичині?". В 1923 році він вичитав у рішенню конференції Амбасадорів, що Польща признала потребу автономії Східної Галичини. Цілий рік ніхто йому справи не пригадував, а він сам мав важнійші справи на своїй голові, ніж слідити за долею Східної Галичини. — Подібно один визначний анґлійський журналіст запитав мене, чи ми маємо 25 літ оставати під Польщею. Він інтересувався справою тоді, коли нею інтересувалася Мирова Конференція, виробляючи відомий міжнародний статут для Східної Галичини, потім перестав інтересуватися.

Взагалі годі сподіватися, що цілий світ не має инших клопотів, як положеннє українського народу під Польщею. Коли ми себе світови не пригадуємо, то він про нас забуває.

Щоби міжнародня пропаґанда була успішна, мусить бути добре зорґанізована, постійна і всестороння. Ми мусимо бути все і всюди, де можна і треба себе світови пригадати. Не вистане явитися десь раз на рік або написати пару листів чи вислати пару статтей. Треба працювати постійно.

Коли я в 1924 р. був у Лондоні й Парижі, мене питали зі здивуванням, чому ніхто з нас цілий рік не показувався. Я сказав, що вже тепер буде инакше, що ми будемо працювати постійно. Сказав, — і вийшло так, що ми знов зникли. З яким лицем знов за який час показуватися людям на очи?

Пропаґанда вимагає нашої присутности на всіх міжнародніх зіздах, особистих звязків з державними мужами, політиками, вченими, журналістами, поміщуванне відомостий про нас у пресі, видаванне власних публікацій.

Щодо міжнародніх зіздів, є такі, де ми могли би бути учасниками, прим. на зіздах міжпарляментарної унії моглиби бути українські посли польського сойму й сенату. На жаль доси їх на сих зіздах не було. На инших треба бути для пропаґанди. Не беручи офіціяльної участи в зізді, иноді можна більше зробити пропаґандою між присутними, ніж при офіціяльній участи. При тім все одно — який зізд. Я прим. був на однім зізді учителів середних шкіл одної великої держави, — і осягнув стільки, що й на політичнім зізді не можна би осягнути більше.

На міжнародніх зіздах бувають переважно ті самі люди, як учасники так і журналісти. Коли бувати правильно на тих зіздах, навязується ряд міжнародніх знакомств, які можуть дуже пригодитися, бо без них пропаґанда майже неможлива. Та для навязання тих знакомств треба не тільки фармально зустрітися з людиною і „предложити їй наші домагання", але треба зжитися з людьми, жити в тих готелях, їсти в тих ресторанах, де вони їдять, бувати з ними в театрах, на прогульках і т. д., словом стати для них своєю людиною. На все те треба фондів.

Що видавання своїх брошур, часописів, кореспонденцій вимагає фондів, се відомо. Але за те не всім відомо, скільки фондів вимагає дістатися до чужої преси і на її шпальтах заступати наші інтереси. Навпаки, в нашім ґромадянстві навіть думають, що той, хто містить свої статті в европейській пресі, заробляє великі гроші, бо вона „добре платить". Тимчасом хто знає закулісову сторону справи, той знає, скільки кожду державу коштує пропаґанда в великій европейській пресі.

Після сих загальних уваг скажу коротко: треба мати в Европі добре зорґанізоване центральне бюро пропаґанди (на мою думку в Парижі) і філії сього бюра по важнійших европейських центрах. Щоби се бюро могло як слід сповняти свою задачу, мусить воно мати міцну й певну фінансову основу. З висше сказаного ясно, скільки видатків треба на всі види пропаґанди. А сі видатки мусять мати певне покриття, щоби люди, які працюють, не мали жури про особисті справи і могли сповняти свої зобовязання.

І не треба казати так, як у нас часто говориться: „Вони будуть собі їздити по світі, вигідно жити і т. д." Обертатися в широкім світі, жити на такій життєвій стопі, на якій живуть ті, з котрими мається діло, — се є конечна умова успіху.

Масарик подає, що за чотири роки пропаґанди видав самих гроший, зложених Чехами, один міліон долярів. І додає, що се дуже скромна сума!

Очевидно, наша пропаґанда не може числити на великі фонди, але все таки на якийсь скромний політичний буджет можна спромогтись. Адже все таки збирано на Рідну Школу, навіть акції Земельного Банку оголосили ми за національну справу! Треба тільки зрозуміти, що міжнародня пропаґанда є таксамо національна справа.

Очевидно, що ініціятиву повинен дати **край.** Тимчасом саме в краю стоїть справа безнадійно, хочби задля нечуваної фінансової кризи і павперизації нашого громадянства.

Отже в краю не можна рушити тої справи, Америка жде, що скаже край, — а міжнародній світ заливає польська пропаґанда!

Не робиться навіть того, що в даних обставинах можна робити, себто протиділати польській пропаґанді. Прим. коли польська пропаґанда розширює неправду в університетській справі, повинні посилати пояснення всі інтересовані особи, установи, партійні управи, парляментарна репрезентанція, — щоб чужі знали, що польська пропаґанда говорить неправду! І так в кождім випадку.

Але й на се треба орґанізації, щоби слідити за польською пропаґандою.

Так само занедбується Союз Націй.

А тимчасом годі навіть на ту працю, яка ведеться, допроситися підмоги. Не боюся закиду, що говорю в своїй справі, бо думаю, що на основі моєї праці маю право говорити. Вже цілий рік я веду власними силами пресову пропаґанду, піддержую переписку з політиками і т. д., роблю се в щораз гірших матеріяльних обставинах, що місяця стою перед загрозою, що мушу припинити працю, — а наші орґанізації, як краєві так і американські, коли до них звертаюся з просьбою про поміч, відповідають, що треба ждати, аж буде полагоджена справа закордонного представництва.

На полагодження сеї справи ждеться вже від 15. марда 1923 р., отже **три роки** і можна ждати Бог зна ще скільки. Але міжнародне життє не жде, тільки переливається своїми хвилями, під якими тоне наша справа. Тепер про нас богато менше знають ніж перед трьома роками, а за якийсь час будуть знати про нас уже тільки те, що скаже польська пропаґанда.

Словом, треба як найшвидше наладити міжнародню пропаґанду, коли хочемо, щоби наша справа вдержалася на висоті справи міжнародньої. Хто причиниться до орґанізації сеї праці, той принесе користь національній справі.

І ще одно: Треба працювати, але не можна вимагати негайних успіхів. Годі сподіватись, щоб наша пропаґанда за короткий час довела до ревізії польського питання і визволення наших земляків зпід Польщі. Треба тямити, що на міжнароднім полі Польща сильнійша за нас, і треба ждати відповідного укладу міжнародних сил, щоби здобути визволення. Але щоб його здобути, треба працювати — як у себе дома, так і на міжнароднім полі.

Прага.

Проф. Др. Мих. Лозинський.

ВИНАХІД УКРАЇНЦЯ.

(Апарат, що відчитує людську душу).

Доктор Захар Біський, 41-літній лікар із Поділля, збудував після довголітніх проб дійсно ґеніяльний апарат, який можна назвати одним із найбільших чуд наукової техніки останніх літ. Є то прилад до відчитування, до помірів людської душі. Хоч звучить то неправдоподібно, але є фактом, доказаним численними науковими специялістами, що апарат той самостійно розпізнає і окреслює ріжні навіть скомпліковані стани людської психіки, які обіймаємо спільною назвою души.

Сім літ присвятив др. Біський будові того апарату у власній робітні (Шарльотенбурґ, Кантштрасе 152). Шляхом численних і подрібних досвідів др. Біський переконався, що ріжні місця голови ріжно реаґують на електричну струю означеного напряжения. Ділання це обявляється відчуванням гнету, дрожання або вражіння вколення. Таких „дразливих" місць найшов др. Біський 106 на людській голові. Спеціяльний акустичний апарат уможливлює схоплювати ці реакції й записувати їх на спеціяльнім приладі. Висліди порівнюється з готовою табелею, зладженою на основі досвідів. Потім чоловікови, на якого голові роблено досвід, можна подати дивно точний образ його характеру, натури його, поглядів і т. д., до чого здібний, до чого ні, і т. д., словом дати йому наче графічний **образ його души.**

Ще як був на Україні, в малому подільському містечку, робив спроби з мозками ріжних людий і старався збудувати апарат. Але то було для нього тоді неможливо. Щойно як з вибухом революції в Росії й на Україні виемігрував до Німеччини, міг здійснити свою мрію. Тут, як у культурнім краю, вдалося йому збудувати апарат.

Лікар Біський зробив ґіпсовий модель людської голови, увесь череп котрої покритий числами. Примірои ч. 1. (по обох боках голови) означає красномовний (ораторський) талант зглядно його недостачу. У доброго бесідника реаґує дане місце по лівому боці черепа, у лихого — по правій. Число 30. то замилування до співу. Місце те, коли його доторкнутися електричною струєю, пробуджує у „пацієнта" охоту до співу, хоч би навіть був немузикальний і не мав голосу. Місце означене числом 46. побуджує до плачу і т. д.

Поодинокі місця моделю голови, означені червоними числами, назвав др. Біський соматичними (сома — грецьке слово: тіло) — бо при них реакція ділає на поодинокі части тіла. Инші місця означені чорними числами — психольоґічні — записують душевний стан даної людини.

Досвід відбувається осьтак:

Досліджуваний чоловік сідає перед апаратом, бере в руку електроду. Дослідник справджує при цьому, як сильну струю може досліджуваний знести без болю, зглядно без удару. Потім на голову досліджуваного накладається слухавки (подібні до радіотелефонічних). Такі самі слухавки має дослідник, котрий так може справджувати, слідкувати реакцію. Потім до голови „пацієнта" прикладається другу електроду, доторкає по черзі місць на ґолові, означених на моделі числами. Реакція обявляється в ухах „пацієнта" одним із чотирох тонів, сильнійших або слабших, похожих на жужжіння або шум. Контрольор диктує „протоколянтови" відповідне число (1, 2, 3 або 4).

Так досліджується всі місця. Часом якесь місце не реаґує, а вже на міліметер дальше — обявляється реакція голосом у слухавці.

Після скінчення досвіду „пацієнт" бере до руки начерк, де вже секретар занотував дані позиції і здивований читає точні дані про найтайнійші навіть потробиці свого „я". Довідується, які має спеціяльні здібности, який до чого наклін, які хиби, пристрасти. Є то докладна фотоґрафія души досліджуваного чоловіка.

Треба зазначити, що то не якийсь „науковий блоф". Доказали це инші німецькі вчені, які зїздяться до Біського, щоби на власні очи побачити ґеніяльний винахід Українця. І переконалися, що то є апарат точно науковий. Услуги, які апарат віддасть у психопатії, криміналістиці і т. д., будуть неоцінені. Вже тепер робили досліди з вязнями з Шарльотенбурґа, Кральсруге й апарат відчитував, до яких злочинів має даний злочинець наклін. Д-рові Біському підставили навіть вязничних дозорців, переодягнених за арештантів, але апарат не дався обманути. Німецькі наукові ґазети широко розписуються про винахід Біського й зазначують, що він Українець. Ставлять його побіч таких учених як Рентґен (тут годиться зазначити, що лямпу для промінів Рентґена винайшов Українець проф. др. Пулюй), як Француз Кюрі винахідник раду (якого жінка Складовська була Полька, тому Поляки хотіли би їй приписати винахід раду, але Французька Академія не хотіла Складовської приняти до „безсмертних" — сказали, що з того, що вона була жінкою славного чоловіка, ще не виходить, що і вона славна). Ми вже мали нагоду нераз переконатися, як то Поляки кождого майже світової слави Українця на силу старалися перехрестити на Поляка (от хочби співачку Сальомею Крушельницьку). Тай тепер треба би так зробити і з Біським. Але як тут перезвати його, треба би хіба назвати його „Чартовскі", але коли це годі, то назвали його „російські учони"! При нагоді не зашкодить зазначити, що багато з польських учених, коли в дійсности не були Українцями або Литовцями чи Білорусинами (від їх ґенія Міцкевича починаючи), то родилися на Україні, зростали серед українського народа й української поетичної природи (Словацький, Богдан Залеський, Семірадський (маляр), а навіть Падеревський родився в селі Курилівці на Поділлі. З корінної Польщі вийшло не багато славнійших Поляків.

ПЕТРО КАРМАНСЬКИЙ.

НІ, НЕ РИДАЙТЕ.

Ні, не ридайте, дочері країни,
Яку спотворив кровожадний Ґун!
І на скрижалях, на гробах руїни,
Розбийте кобзу, стомлену, без струн.

Закаменійте у мертвечій тузі,
Немов Ніоба, й ласки не моліть!
І не давайте ваших серць нарузі:
Замкніть в них горе, чайте і терпіть...

Держіться гордо! Най ніхто не знає,
Як ґром смокче вашу горду честь;
Най в серці вашім тихо дозріває,
В пеленах скорби, дика, пяна месть!

Напийте овоч вашої утроби
Отруйним трійлом лютого змія!
І в серце сина влийте дріжджі злоби,
Щоб він кипів, під ляскіт нагая!

Щоб він, як той біблейний велит, вперся
В кольону дому, де пирує кат,
Щоби в руїні навіть слід затерся
З кубла, що гріло плід нікчемних зрад!

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. „Любов", від. 45 Отсим повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в другу неділю по першім т. є. дня 9-го мая 1926 точно о год. 2-ій пополудни, в гали Тов. Горожай. До поладнання є дуже важні справи, як справа сиротинця і прочі. Принимається нових членів і упоминаєсь довгуючих членів о вирівнанне вкладок. — М. Качмарчик, предс.; М. Рибак, секр.

ДІТРОЙТ, МИШ. Отсим проситься всіх членів, а також і членкинь Тов. ім. М. Чічинського, від. 146, щоби прибули на збори, котрі відбудуться в неділю, дня 9. мая в Укр. Народ. Школі, 12340 Mackey St., Ditroit, Mich., бо є важні справи, котрі мусять бути полагоджені на сих зборах. Збори розпічнуться точно о 12-ій годині в полудне. — Гол. урядник У. Н. Союза.

ГАМТРАМК, МИШ. Отсим проситься всіх членів, а також і членкинь Тов. ім. М. Шашкевича, від. 94, щоби прибули на Тов. Збори, котрі відбудуться в неділю, дня 9. мая с. р., в Українській Хаті, 2240 Grayling St., Hamtramck, Mich., бо є важні справи, котрі мусять бути полагоджені на сих зборах. Збори розпічнуться точно о 1-ій годині пополудни. — Гол. урядник У. Н. С.

ГАМТРАМК, МИШ. Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що збори відбудуться 9-го мая, о год. 2-ій попол., в Українській Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул. Проситься всіх членів бути на мітинґу, бо є важні справи до полагодження, то кождого члена і членкині присутність конечна. Обовязком кождого члена дбати про Товариство і У. Н. Союз приєднуванням нових членів і членкинь та дітий. — Иосиф Кульчицький, предс.; Іван Курчак, рек. секр.

КОТСВІЛ, ПА. Тов. Богдана Хмельницького, від. 248, повідомляє своїх членів, що мітинґ, маючийся відбути дня 9. мая, відкладається на день 16. мая з тої причини, що по звичайнім мітинґу відбудесь спеціяльний в дуже важній справі. Кождий місцевий і позамісцевий член повинен бути на сім мітинґу. Мітинґ відбудесь о годині 1-ій пополудни в гали церковній, на Чарлс улиці. Неявившийся член буде караний після ухвали на тім мітинґу. — Иосиф Казюта, предс.; Антін Зубка, кас.; Іван Іванішів, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Зап. Січ, від. 369, повідомляє, що місячний мітинґ відбудесь о год. 2.30 попол. в неділю, дня 9-го мая, в гали парохіяльній, 303 Hudson Ave. На тім мітинґу буде богато важних справ до полагодження, тому кождий член має явитися і раз сі справи полагодити, щоби не було колотні між членами. — А. Бабій, пр.; М. Антонів, секр.; О. Чолій, кас.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. Вас. Великого, від. 364, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що місячні збори відбудуться в неділю, дня 9-го мая в гали церковній, зараз по Службі Божій. Позаяк справа Сиротинця, так довго нами очікувана, є дуже важна, тому кождий повинен явитися на зборах. Нових членів до У. Н. Союза і Братства будесь приймати без оплати вступного, тож користайте з нагоди і вступайте в члени поки не запізно. — Іван Сенюта, предс.; Дм. Рибачок, кас.; Іван Сподар, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. Тов. Укр. Січ, від. 182, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудесь о 2-ій год. попол. в неділю, дня 9. мая, в гали парохіяльній, 47 Hope Ave., Passaic, N. J. Є важні товариські справи до вирішення. Довгуючих членів взивається, щоби явились і вирівнали свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть виключені з членства У. Н. С. — О. Зубар, пр.; Ґриґ. Яськів, секр.

З українського життя в Америці.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Велике демонстраційне віче проти Польщі.

Заходом Комітету Поневолених Польщею Націй (Українців, Литовців і Білорусинів) в Филаделфії, Па., відбудеться дня 6. мая о г. 7. вечером в галі Українських Горожан при 847 Норт Френклин Ст. **Велике Демонстраційне Віче проти Польщі.**

Будуть говорити українські, литовські, білоруські і другі бесідники.

На те віче зявляться Українці дуже численно, щоби своєю присутністю заманіфестувати разом з другими народами свій протест, будуть вислані до усіх земель Польщею.

Резолюції з того віча, які будуть словним виявом нашого протесту будуть вислані до уряду у Вашингтоні та до представників чужосторонніх держав.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Укр.-Американський Клюб починає ширший рух.

Щоби оживити народну роботу серед Українців, жиючих в дільниці „Лафает", Укр.-Амер. Демократичний Клюб зарентував з днем 1-го мая с. р. галю під ч. 340 Johnston Ave. pir Whiton St.

В четвер, дня **6-го мая** с. р., о год. 7.30 вечером устроює він загальні збори Клюбу, в справі народного життя в дільниці Лафает.

На зборах мається уложити плян діяльности Українців на будуче.

В неділю, дня 9-го мая, с. р., о год. 2.30 пополудни устроюється свято **Пошанування Матери** (Mothers' Day) а рівночасно свято **Пошанування Памяти Великого Сина України Івана Франка**, в 10-літню річницю його смерти.

„Всяке дерево цвіти пускає" — співає весь наш народ на Великдень — так і наша громада на Лафает, з днем весни, з днем відродження, прокидається з довгого сну на поли просвітньої і організаційн та пускає паростки, з яких розкодитиметься по наших хатах дух просвіти, едности, любови та потягу до кращого життя.

Народ зрозумів, що дармо бездільно сидіти годі, що ніхто другий йому нічого не поможе — і сам, по своїй силі та здібности береться до праці.

Іван Щур.

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Праця для Сиротинця У. Н. Союза.

Місцеві відділи Українського Народного Союза зацікавилися справою будови Сиротинця.

Урядники Товариства ім. Маркіяна Шашкевича, відділ 94., ставить сю справу як найважнійшу справу, мається порадити на зборах, що мають відбутися дня 9. мая в Українські Галі під ч. 2240 Грейлінг Ст.

Так само поступає Товариство ім. М. Січинського, від. У. Н. Союза, ч. 146. Се товариство порушить справу на зборах, які відбудуться в Українській Народній Школі під ч. 12340 Мекей ст. в Дітройт.

ВЕСТ ІСТОН, ПА.

Не хиляймо в низ прапора.

Читаю поклики на писанку для Рідної Школи в краю, посилаю від себе $5 на ту ціль до Обєднання і думаю, що Істонські Українці і другі громадяне не останеть позаду мене, а ще краще вивяжуться зі свого народного обовязку.

Нема часу на зневіру. З наших дідів, як каже Шевченко лій топили, а вони не піддавалися і передали нам славу і старі звичаї. І ми мусимо їх далі плекати, а найкраще виплекає їх Рідна Школа.

Рідна Школа не дасть вирвати з нас національного духа і виховає наших дітей на свідомих громадян і добрих козаків, котрі приготовляють Ляхам дорогу до Варшави а Москалям до Москви.

Тому американські Українці довинні раз-у-раз давати фінансову поміч для Рідної Школи. Не кажім, що шкода давати на Рідну Школу, бо ми тим тільки допомагаємо польському скарбови, бо це є лож і провокація. Такі слова добуваються від таких людий, що ніколи на нічо не дають, а тільки горлають про патріотизм. Не тратьмо віри в нашу побіду, і не хиляймо в низ прапора, а тримаймося кріпко того прапора, за який віддали міліони своє життя. Зложім тепер писанку Рідній Школі всі як оден, скільки хто може і в тій надії, що Рідна Школа доведе український нарід до кращої будучности і самостійного державного життя.

В. Дроботій,
член 137 від. У. Н. Союза, Істон, Па.

АМЕРИКАНСЬКА ЗАГРАНИЧНА ТОРГОВЛЯ ХАРЧАМИ.

По підрахункам Торговельного Департаменту Злучених Держав, на протязі останнього року (1925) з Америки вивезено за кордон усяких харчевих продуктів вартости 897 міліонів долярів, а привезено в Америку харчів загальної вартости 929 міліонів. Від часу, коли заведено статистичні обчислення заграничного товарообміну, оце тільки другий-раз трапився рік, в яких сума харчових імпортів перевисшила експорти, хоч і невеликою надвишкою.

Вивозить Америка, розуміється, найбільше збіжжа і збіжевих продуктів, — в 1925 році на суму 352 міліонів долярів, окрім того паші, оброку за 34 міліони. На другім місці що до вартости вивезеного товару стоїть мясо й сало та инший жир, — якого в минулім році експортовано загальної вартости 260 міліонів. Далі фруктові консерви — вартість торішного експорту 71 міліонів, — свіжа садовина — 44 міліони, й сушені овочі — на суму 18 міліонів. Окрім того з Америки вивозять ще цукор, городовину — свіжу й консерви, — яйця й молочні продукти, рибу, чай каву, та того всього вже більш привозять, як вивозять.

Імпортує Америка, розуміється, передвсім такі харчі, яких сама не продукує, далі такі, які продукує в невистарчаючій кількости, і врешті такі, що є кращі або дешевші за кордоном.

Мало не половину американських харчевих імпортів становлять південні продукти. Кави, чаю, какао й коріння імпортовано в минулім році на суму 377 міліонів долярів. Банани, дактилі, оцива й кокосовий олій, це теж продукти, яких сама Америка не має і мусить привозити.

Другу велику суму в харчевих імпортах становить цукор, — за 266 міліонів долярів привезено його в минулім році. Цукор Америка продукує сама, та в далеко не вистарчаючій кількости, і так само цукрова патока (моляси) й деяка садовина (фіґи, оливки, оріхи) не вистарчають на задоволення усіх домашніх потреб.

Врешті деякі харчі Америка імпортує тому, що вони заграницею дешевші (яйця) або ліпші, як; наприклад, норвежські сардинки, картопля з Канади і островів Бермуди, цибуля з Еспанії, рання городовина з Куби і Мексико, сир з Італії, Швайцарії, Франції, Голяндії і Греції (більшість того сиру споживають імігранти з цих країв, найбільш Італійці і Греки), деякі спеціяльні розинки з еспанського і грецького винограду. Ізза своєї дешевої ціни італійські цитрині роблять на американськім ринку конкуренцію каліфорнійським.

ЗАПАСИ АТЛЕТІВ У ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ.

Підчас дискусії над тюремництвом у Польщі трапилася у варшавському соймі подія, яка справді здивувала людей, привиклих вже всяке бачити. Отсе один посол промовляв, а инший силою стягав його з трибуни, та грозив пястуком!

На трибуні стояв комуністичний посол Приступа. Він говорив вже дві години і правиця втратила терпець. Розляглись оклики: „Досить вже, досить, геть з ним!" Але Приступа говорив далі. Тоді ендек Добія, височезний мущина зі спиною атлета, кинувся на Приступу і вирвав йому з руки папері, з яких він відчитував промову. Счинивши крик, але Приступа говорив далі. Пан Добія збісився: кинувся у друге в бік трибуни і вхопив Приступу за сурдут. Ще мить — а гардероба промовця булаб потерпіла, але директор соймової канцелярії, який стояв побіч — теж здоровенний парень — відштовхнув горячого посла. З обох сторін надбігла поміч: нападеному й напасникові.

Ось-ось, а соймова саля перетворилась би в арену атлетичних запасів...

В ріжних парляментах трапляється всіляко. Але те, до чого доходить у польськім соймі, переходить вже мірку найсмирнійших поглядів на парляментаризм. Коли пос. Рудзіньскі в імени лівиці відкликався до почуття парляментарних форм — то ціла правиця заревіла! А представник правиці, ендек Плющінські, який тоді заступав маршалка і проводив нарадам, не найшов більшої кари для посла Добії, як „прикликання до порядку зі записом до протоколу". Щойно коли знялась така буря, що зірвано засідання, скликано конвент сеніорів (раду партійних провідників) і телефонічно покликано маршалка Ратая, який в міжчасі був присутний на торгах коаліційних міністрів, — рішено виключити Добію з 3-ох засідань.

Як далеко може доїхати держава з такими „суверенами"?! („Новий Час").

ВОСКРЕСЕННЯ Й ВІДНОВА ТІЛА.

Не лише наша релігія, але й багато инших каже, що колись при кінці світа воскреснуть тіла померших. Тому теж загально тіла мерців шанували й переховували люде від найдавніших часів. Тому Єгиптяне бальсамували мумії, щоби не псувалися. В звичайних услівях дістаються до тіла з кишок або ззовні бацилі, які спричинюють гниття. При тому витворюються гази, які спричинюють звісні на цвинтарях блудні огники (покутуючі душі). Потім точуть тіло ріжні хроби й комахи, так що вкінці з тіла останеться пригорща пороху, як то сказано в святому письмі: „З пороху повстав і в порох обернешся". Тканки тіла входять опісля в склад живих істот звіринних і ростинних, котрі їх засимілювали. Коли тіло лежить у вохкій землі або в плині, той уляглість т. зв. товщевосковій переміні, позірно не змінюються. Так, приміром, мало виглядати тіло Олександра Великого, переховуване в меді. Ще Цезар мав бачити тіло Олександра Великого. Також тіло мнимої дочки Ціцерона, найдене на Віа Апія в оловяній трумні, в плині, що складався з оливи й меду. Коли тіло є в сухому місці, приміром у піску, де провіває вітер, тоді воно висихає, що називається муміфікацією; пригадує це бальсамоване тіло.

Не лише після смерти зміняються тканки зовсім, вони зміняються в чоловіка все й за життя, бо одні клітини гинуть, а инші на їх місце родяться, так що після кількох тижнів, за вімкою кількох важнійших тканок, майже ціле тіло є властиво иншим, новим!

Ба, тепер уже лікарі можуть витинати тканки з одного чоловіка і защіплювати їх иншому чоловікови (трансплянтація). Чоловік перший може вмерти, а його тканки будуть жити в другому чоловікові!

Подібно живуть іще по смерти чоловіка його деякі клітини, так що і з трупа можна їх перещіпляти на живих людей.

Зате тіло наше стремить до того, щоби задержати свій вигляд, так сказати з гори призначений. Покриває страчене, гоїть рани й росте лише до деяких, точно означених границь, прикметних кождому родови живих сотворінь.

Отже наше тіло є припадково збіркою клітин, а формується так а не инакше лише тому, що живе в услівях нашої планети, під тим а не иншим тисненням і т. п.; услівя ті є лише льокальні, для кождої планети прикметні. Колиб ми так могли перенести людські клітини на иншу планету, то певне утворилося би там із них якесь инше творіння.

ІВАН МАНЖУРА.

ЛЕЛІЇ.

У пишних палатах якогось магната
Розкішні лелії цвіли;
Їх люде здалека, де вихор та спека,
На втіху собі завезли.
Любують їх очі веселі дівочі,
А часом і хмурний магнат
На них як погляне, нудьга ураз тане,
І пруг-на чолі вже не знать.
Оттак вони пишні, усякому втішні,
Мир в серце людське подають,
А люде не знають і гадки не мають,
Як сльози в ночі вони ллють.

Чогож то їм шкода? Аджеж і урода,
І розкіш і шана їм є...
Не люба їм шана у гордого пана, —
Їм краще убоге своє.
Їм краще у бідній країні їх рідній
За панську ту ласку здались
І спека пекуча і вихор летючий,
Що їх опалили колись.

Так ти, моя крале, з далекого краю,
Неначе лелії мої:
Здається й на волі, у шані і холі,
Та все бо не в рідним краї.
Твій погляд ясненький, твій сміх веселенький
Та щирая ласка твоя
Усіх нас єднають, усіх нас вітають,
Як тихая з неба зоря.
Поглянеш із боку (нехай бо — нівроку!)
Тай скажеш: „Життя тобі — рай";
А всеж твоя втіха — поплакати зтиха,
Згадавши веселий свій край.

В. Будзиновський,
свобідно за Герстенером.

РАДНИК ЖЕНИТЬСЯ.

(7)

— Тепер вже можемо йти, — сказала і вхопивши валізку, вийшла. За нею пішов радник. Коли прийшли під почтовий уряд, ляндара запряжена трема кіньми, вже стояла. Валізку радника фірман викинув на дах ляндари. В ляндарі були два мягкі сидження, кожде на дві особи. По обох боках були двері з вікнами. В ляндарі вже сидів якийсь панок. Розперся на переднім сидженню, отже плечима до коний, під правим вікном. Сидів з очима заплющеними, отже мабуть вже дрімав. Радник сів на заднім сидженню під вікном лівим. Були ще два вільні місця. Одно біля него праворуч, друге просто него біля того панка. Мінуту перед відходом почти надїхав фірою з якогось сусідного села третій пасажир. Була се якась завоальована дама. Було вже пізно і поштар, з годинником в руці, наглив. Хоч дама протестувала проти такого варварства, поштар хапав її пудла, пуделка, кошички, картони і клуночки, та безцеремонно вкидав їх до ляндари на вільне сидження просто радника. Він помагав укладати, щоби в часі їзди ті пакунки не скочувалися і не обтовкали йому колін. Дрібнійші кусники поукладав на сидженню та приклав їх великим пудлом, мабуть з капелюхом. На пудло поставив малу шкіряну торбу.

Нарешті на неввічливий зазив поштаря, щоби раз вже сідала, влізла пасажирка і з розмахом сіла біля радника. При тім на хвилину відсунулася воалька і радник побачив, що лице, нічого. Могла мати двацять пять, до трицять років. Саме така, за якою йому, сорок літному, радив роззиратися його приятель. Був би палець божий, якби він зараз на вступі своєї подорожі знайшов свою долю. Не потребував би мальтретуватися довгою подорожию, то заощадивби купу гроша. Коби тільки знати, чи ще вільна і чи не має якої протези? Їдуть разом, рамя при рамені, буде нагода розбалакатися.

Поштар тріснув дверми, скочив на своє сидженне біля візника і ляндара рушила. Візник приклав до уст трубку і заграв звісну в цілій Европі мельодію кінної почти. В тій хвилі дрімаючий пасажир з грубим червоним лицем розплющив очі, виймив циґаро. Не питав, чи вільно, і закурив. Дим наповнив ляндару, дама закашляла.

— Дим циґара душить мене, — промовила.

Курець будьтоби не чув. Дама знов закашляла і стала важко, та глибоко дихати.

— Душуся, гину!

Курець будьтоби глухий був.

— Може відчинити вікно? — радник забалакав, вдоволений, що було від чого розпочати розмову. Його кортіло знати, хто та дама, чи ще вільна, тай решту. Встав, нахилився понад коліна дами, бо загадав відчинити вікно по її боці. Коли вже вхопив за ремінь вікна, одно колесо ляндари вдарило об камінь. Ляндара підскочила, захиталася, радник втратив рівновагу і влав грудьми на коліна дами. Вчув, що були як подушки. Те саме почули його руки, бож коли хотів встати, мусів о щось руками спертися. Иншого опертя, як пасажири, в ляндарі не було. Зсунув вікно і сідаючи на своє місце, сказав:

— Тепер дим бодай трохи вийде, вже не будете кашляти.

— З сего боку вітер дує! — дама бумкнула. — Йой, мої щоки! Від протягу зараз маю ломоту в щоці. — Зачиніть назад.

Радник підвівся і обережно, щоби знов не впасти, нахилився понад коліна дами і курця, та щасливо підсунув шибу до гори. Відвернувся, щоби відчинити вікно по своїм боці і — ляндара підскочила, радник сів на коліна курцеві і рукою вдарив по його циґарі так, що воно до половини влізло в уста.

— Вибачайте пане! — радник звинявся трівожно, — але я хотів зробити дамі вигоду... Дам вам моє циґаро. Несогірше.

Курець не відповів ні словом. Тілько ще більше почервонів, глянув гнівно на радника, на даму, виймив свіже циґаро: запалив. Радник сконфужений забув за вікно. Курець нахилився понад коліна радника і зсунув вікно по його боці.

— І з сеї сторони вітер дує, — дама запротестувала.

Курець сів назад на своїм місці. І не глянувши на даму, випускав клуби смердячого диму.

— То хиба якийсь глухман, — дама звернулася до радника. — І ординардний, необтесаний хлоп.

— Або глухий, або не розуміє нас. Може то якийсь Американець, бо поводиться ло американськи.

— Зачиніть вікно.

— Він відчинив, я боюся. Не хочу викликати авантури з ним.

— Але я не боюся!

Дама лівою рукою сперлася на коліні радника, правою підтягла шибу в гору. Чи ляндара знов підскочила, чи рука дами сховзнулася з коліна, досить що вона тепер впала так, як за першим разом радник. Помагаючи їй підвестися і сісти назад, радний власноручно ствердив, що протези цілком не були їй потрібні.

— Коби хоч на хвилю скинула рукавички, радник думав. — Бодай праву. Показалосьби, чи вільна. Бо як має шлюбну обручку, то не виплатиться далі балакати з нею.

— Пане! дама звернулася до курця, коли ляндара знов підскочила. — Підтягніть близше до себе ваші коліна, бо ними пооббиваєте мої.

Курець, неначе йому вуха позакладало.

— Не сумніваюся, що то Американець, і не розуміє вас, — радник пояснив.

— Подайте мені, як ласка, ту торбину, що на пудлі. В торбі моє снідання, я вже голодна.

— Радник втішився, бо до решти відхилила воальку. Показалося, що лице о много гарнійше, як йому зразу було видавалося. З правої руки стягла рукавичку. Обручки не було.

— Тепер, — думав радник, — треба видобути від неї, хто вона. Саме така добра на моє заказенне крови.

— Витягла з торби булку, слоїчок з маслом, печену курку. Порозкладала на колінах, підстеливши папір і їла.

— Лікарі кажуть мені богато їсти, — сказала, бо я недокровна. Також кажуть їхати в гори, але я гір не люблю.

— Я також їду в гори.

— І ви малокровні?

Радник соромивсь розказувати їй про свою хоробу крови, бо нарешті готов ляпнути, яка рада на ту хоробу.

— У мене крови досить. Може забогато. Але я перебув операцію.

— Операцію! — крикнула. — І ви не вмерли під ножем?

— Та бачите, що ні. Бо то не була тяжка хороба. Була дрібничка. І операція була не тяжка. Ось так...

— Бійтеся Бога, не розказуйте! Я млію від одного слова „операція".

— Бо люди під словом операція розуміють Бог зна що. А видобути з пальця скалку, то також операція. Я мав на карку малого ґудза. В шкірі, чи під шкірою. В літі було мягке, в зимі твердло...

— Лишіть, бо вмлію! Що мене обходять ваші ґудзи?

Радник, вже не сумніваючися, що до неї „копнеться", уважав за найліпше доразу познакомити її зі станом свого здоровля. Щоби колись не зачинати ще раз наново, гадав, найліпше буде кількома словами закінчити се, що вже й так зачав.

— Алеж се вже зопероване. Лікар тільки шарпнув ножиком. Вилущився міхурчик, з него вилізло... неначе каша...

— Алеж пане! Мені вертається се, що я зїла. Як не лишите сего, то буду кричати ґвалту. Втечу відси: сяду на козлі біля візника. Ой, ой, мої нерви...

Дама поблідла і обезсилена сперлася о кут ляндари.

— Може кольонської води? радник спитав стрівожений. — Маю в кишені.

— Як маєте, то прошу, — дама відповіла, витягаючи руку по фляшку.

Радник сягнув рукою до тої кишені пальта, де була пістоля, бо бачив, що до тої кишені кухарка вкладала його голярські прилади. Насамперед витягнув бритву і всунув до зверхної кишені. Далі виймив мило, за молом пішов квач. Флящина з кольонською водою була на самім споді, але годі було виймити її, бо не пускала пістоля. Виймив пістолю і поклав на коліні.

— А то що?! — дама крикнула з жахом. — Машиновий кріс?

Крикнула так голосно, що Американець, котрий викуривши циґаро задрімав був, розплющив очі. Глянув на стрівожену даму, на пістолю. Поглянувши на такий антик, усміхнувся і назад заплющив очі.

— То старосвітська пістоля, — радник успокоював. — Ще з часів, як то кажуть, за короля цьвочка. Вона вже тоді не була небезпечна. Тепер тим менше.

— Пістоля? Добра мені пістоля! Та то рушниця. Може вона наряджена?

— Вона яких двацять років чепіла на стіні над моїм ліжком.

— Може ви дістали наряджену... ще з того часу, коли такі пістолі були в моді? Сховайтеж, або викиньте, бо нароблю крику!

Алеж пані! Покажу вам, що нема ніякої небезпеки. То невинне старе залізо.

— Радник приклав пістолю цівкою до уст і став дути. Почервонів, аж очі вилазили йому. Так дув, але з під курка вітер не виходив.

— Правда, порожна не є, але то ржа. Вже парусот років ржавіє, було коли заповнити...

— Пане, викиньте се, або йдіть собі геть відси! — дама кричала так, що Американець знов розплющив очі.

— Отже таки покажу вам, що нема чого боятися.

Радник відтягнув курка, звернув цівку на уставлене перед ним пудло дами.

— Що ви робите? — дама крикнула і хотіла вхопити його за руку.

Запізно! Лиснуло, гукнуло і дим заповнив ляндару. В ляндарі стало тихо. Й віддиху нічийого не було чути. За те ріжні оклики залунали на козлі.

— Гов! Тпрр! — кричав візник.

— Хтось застрілився! — крикнув поштар. — Або застрілив кого...

Коні стали. Поштар зіскочив з козла, приступив до дверий по правім боці ляндари, себто по сім, де сиділи дама і той німий, чи Американець. Відчинив двері, але в нутрі нічого не бачив, бо ляндара була заповнена густим димом.

(Далі буде).

ДРІБНИЧКИ.

Швайцарський учений Діфур ствердив, що пагністі дітям ростуть скорше як дорослим людям. Почавши від 30-го року життя зачинають пагністі рости помалійше. Пересічно що десять днів виростає пагніст на один міліметер. До 50-го року життя чоловік обітне собі на пальцях рук і ніг більше як 36 метрів пагністів.

В Берліні є 260 церков. З них 132 євангелицькі і 64 католицькі. Крім того є ще: 3 французькі, 1 англійська, одна американська, три ґарнізонові, 2 церкви бабтистів а 14 методистів, 13 монастирських, 23 божниці (синаґоґи), одна церква для глухонімих і одна буддійська святиня.

Три частини чоловіка складаються з води.

Найбільший почтовий уряд на світі є в Лондоні на Мавт Плєзант. Будівлі займають простір 65 тисяч квадратових метрів. Вісімдесять стіп під землею йде система рур до нової електричної почти також із рурами. Цей почтовий уряд полагоджує на рік міліярд листів і 50 мілїонів пакетів.

Перша держава в Европі, що ввела в себе листові марки, то був Ціріх. Розпорядок видавати марки, вийшов 21. січня, 1843. року.

ДО ГРОМАДЯН ЗБОРІВСЬКОГО ПОВІТУ.

До Хвального Комітету будови української школи в місті Зборові.

Третю висилку в сумі 200 дол. ми отримали від п. Т. Владиміра. Рівнож і попередні суми надіслані Хв. Комітетом ми отримали, гроші зужили, як це ми вже вимінили у попереднім нашім письмі. Останних $200 зужили ми на сплату частини довгу за бляху та дерево. Збірка в повіті на реставрацію дому не повелася нам з ріжних причин: Загальна кріза фінансова, яка у нас панує, а тим самим брак гроша на селі — головна причина нашої невдачі. Ми одначе надії не тратимо. На днях приступили ми до частинної реставрації малої тимчасової театральної салі, щоби із доходів, які вона нам принесе, ми могли хоч процент від довгів заплатити.

Може сей рік буде кращий та наша ситуація поправиться. Та до кінця ще дуже далеко. А тимчасом з усіх сторін печуть мов желізом огненним. Нашим обовязком поділитися із Вами, Дорогі Земляки, положенням, в якім знаходимося, тому ми написали отсих кілька стрічок. Живемо надією в краще будуче, та не пустою надією, не надією, що краща доля сама за нами шукати-ме, але такою надією, що кращу долю самі собі викуємо. Ми переконані, що Ви Дорогі Земляки духом з нами на дальше позістанете. Бачимо се по тім, що не тратите надії, не зневірюєтеся, а муравлину роботу дальше провадите. Ми з пошаною відносимося до Вп. членів Комітету, котрі, як каже Франко, весь труд свій посвячують у незломнім завзяттю загальній народній справі. Не зневірюйтеся Вп. Панове, не падайте духом, хоч може і фізичні сили Ваші слабнуть часами.

Тільки спільно, тільки разом усі ми, так Ви, Дорогі Земляки, на чужині як і ми тут на нашій не своїй землі, станувши одностайно доконаємо великого діла. Ціль єще не осягнена. Школи ми єще в Зборові не маємо. Раз задумане і почате діло довести до кінця ми безумовно мусимо. Не вільно нам спочати доки до ціли дійдемо. Не вільно серед шляху стати. Ми не станемо. Знаємо, що наші зусилля, хочби і найбільші, не принесуть зразу обильних овочів. Але постепенною працею, постепенними здобутками всеж таки до мети дійти дійдемо.

Тішить нас дуже, що Ви остаточно набрали вже до нас, як Старшини Кружка, довіря та що на будуче всякі посилки і письма на руки нашого Кружка висилати задумуєте.

Кінчаючи отсе письмо висказуємо щиру подяку Хвальному Комітетови за надіслану нам допомогу та очікуємо на будуче дальшої помочи.

З окрема висказуємо щиру подяку Вп. п. Хомякови Миколі, що докладає, як зачуваємо, тільки трудів та зусиль для здвигнення цеї „Рідної Святині" науки в Зборові і пишемося з поважаннем:

СТАРШИНА КРУЖКА У. П. Т. В ЗБОРОВІ:

Др. Стефанишин, голова
Рій Микола, секретар

(Печать).

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ЗАЛИПЄ.

По страшній хуртовині военній зістали ми так дуже знесилені під зглядом матеріяльним, що мусимо звернутися о поміч до Вас, як до своїх Братів, з котрими то ми переживали довгі часи, щасливійші, як теперішні. Мимо наших змагань, мимо пролиття матірних сліз, мимо пролиття крови за вільну нашу Неньку Україну, віддали нас на поталу нашим ворогам. Сидимо в кайданах. Нищать нашу будучність, себто шкільну молодь, зачиняють перед ними ворота до вищих шкіл. Хотять її зовсім зґладити, щоби ніякого сліду по нас не остало. І ніякої помочі ні звідки. Самі мусимо боротися і боротися завзято, бо наші будучі покоління прокляли би нас, із сирої землі викидали би нас. Тому святий обовязок кождого громадянина подбати про цю страшну загибіль, про цю страшну руїну. Сором не вірити та слабнути на дусі. Хай нас кріпять слова нашого невмирущого Пророка України Тараса Шевченка:

Не скують кайдани козацького духа,
Встане Україна, світ правди засвітить,
Запанують на волі невольницькі діти.

Тому святий для нас обовязок не упадати на дусі. Природа розвивається, росте, так і наша культура не сміє лишитися позаду від культури чужих народів, а мусить розвиватися рівночасно з розвитком природи. Наше тепер завданнє будувати „Народні Доми" і в них поширювати просвіту, культуру, а знищити темряву, рабство. Тому по нашій землі лунає клич вписуватися в члени наших просвітних товариств, складати вкладки, підпомагати своїх і таким способом добувати собі сили. По наших селах вже поширюється будова „Народних домів" і то при помочі своїх братів в Америці. Вже видніють ті твердині (Народні доми) по сусідних селах, як в Черчу, в Руді, на Залужу і т. д. Зрозуміли заморські браття ціль свойого поневоленого народу, коли зуміли звеличати своїми щирими жертвами своє рідне село.

Тому й ми пишемо до Вас і просимо о датки на будову Народного дому в Залипю. Жертви на вище згадану ціль просимо слати на руки Виділу Читальняного.

Свято віримо й надіємося, що сповните нашу просьбу, а заразом свій національний обовязок, та що не останете позаду своїх братів з Черча, з Руди, з Залужа і т. д.

З просвітним привітаннєм

ЗА ВИДІЛ:

Михайло Ліщак, голова
Гаврилів, секретар.

ЩО СЕ ТАКЕ СКУПНІСТЬ ТІЛ.

Бажаючи поділити ріжні тіла, наприклад: залізо, дерево, воду, або пересунути їх частинки, ми помічаємо якийсь опір; частинки тіл виявляють скупність, зчіпку.

В залізі, дереві і багатьох инших тілах складові частинки держаться купи так сильно, що їх не так легко можна пересунути або розлучити; тому предмети з заліза, дерева і т. и. самостійно удержують свій вигляд. Тіла, часточки (молекули) котрих мають таку велику скупність, що предмети, вироблені з них, самі удержують свій вигляд, звуться цілкими тілами.

Обем цілких (твердих) тіл тиснення можна зменшити; отже вони стискальні. Розтяганням, випростовуванням і т. п. їх обем збільшується; отже вони розтяжні.

Часточки води, оливи і инших тіл мають таку малу скупність (зчіпку), що сі тіла самі собою без посудини не можуть заховати ніякого певного вигляду; лише в дуже малій кількости прибирають вони вигляд кулі або краплі. Тіла, часточки котрих мають настільки малу скупність, що не можуть самостійно заховувати свого вигляду і лише в малій кількости утворюють краплі, звемо каплисто-плинними (рідкими) тілами або течами.

Течі можна стиснути, але тільки в дуже малій мірі; розширюються-ж лише під впливом тепла, що легко помітити.

Як що занурімо один кінець рурки в воду, а з другого кінця дмухнемо в рурку, то побачимо, як повітря виходить бульками на верх і помітимо, що кожна кількість повітря займає якийсь простір. Повітря є також тіло. Його часточки можна легко пересунути і розлучити; крапель вони не утворюють.

Як що в великім замкненім просторі (кімнаті) знайдеться хоча-б в малій кількости світильного ґазу, то його своєрідний запах почуємо незабаром і в цілім просторі. Часточки світильного ґазу, як і повітря, змагаються як найдалі розійтися. Тіла, часточки котрих дають дуже легко себе пересунути і розлучити, не утворюють крапель і намагаються, аби як найдальше віддалитися від себе, звуться повітряними тілами або ґазовими.

Ґази, що повстали з течей, звуться парами, наприкл. водяна пара. Повітряні тіла можна легко розширити і стиснути.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Анатоль Франс.

ХРИСТОС З МОРЯ.

Того року більша часть рибалок зі Сент Валері, вибравшися на ловлю на море, потонула. Їх тіла найшли, викинені на беріг разом з відломками їх лодок і протягом девяти днів можна було бачити по дорозі до церкви, як несли домовини, а за ними ступали слідом у своїх чорних серпанках, гей бідній жени, вдови по утонувших. Жан Леноель і його син Дезіре були похоронені під зводами тої святині, в яку принесли вони, як дар Пресвятій Діві, корабель з цілою обстановкою. Це були чесні і богобоязливі мужики і Ґільом Тріфем, священик зі Сент Валері, читаючи заупокійну молитву, сказав голосом, повним сліз:

— Ніколи ще не спускали ми в землю в дожиданні Страшного Суду чеснійших і більше богобоязливих людей; як Жан Леноель і його син Дезіре.

А коли лодки зі своїми власниками погибали недалеко берегів, великі кораблі тонули на широкім морі і не було дня, щоби океан не приносив відломків розбитих суден.

Одної днини вранці, діти, плаваючи лодкою, побачили на морі розпростерту фіґуру. Це була фіґура Ісуса Христа, в величину чоловіка, вирізана з твердого дерева, старинної роботи. Господь Бог плавав по водах з простягнутими руками. Діти витягнули фіґуру на беріг і занесли до Сент Валері. Чоло Христа було заквітчане терновим вінцем, а руки і ноги пробиті цвяхами, але ні цвяхів ні хреста не було.

З безсильно простягненими руками, немов жертвуючи собою і благословлячи, Він представився мешканцям Сент Валері таким, яким бачили його в годину погребання Йосиф Ариматейський і святі невісти.

Діти передали найдену фіґуру священикові Тріфемові, а він сказав:

— Це старинна робота і той, хто над нею трудився, давно вже певно помер. Хоч тепер в Амен і в Парижі продають по сто франків і дорожче прегарні статуї, а все таки годі не віддати належного признання мистецтву старих різьбарів. Мене тішить, що Ісус Христос явився в Сент Валері з розпростертими руками, немов на те, щоби благословити прибиту горем паству і сповістити, що він спочуває бідакам, які пускаються на море, наражаючи своє життя. Сам Христос ходив по водах і благословив сіти.

Уложивши фіґуру Христа в церкві на вівтарі, священик Тріфем пішов до теслі Лемерфа і замовив у нього гарний дубовий хрест.

Коли хрест був готовий, фіґуру Господа прибили до нього новими цвяхами і повісили в церкві над лавочкою старости. Тоді побачили всі Христовий погляд, повен безмежного милосердя, пронизаний небесною добротою. Одному з присутних повиділося навіть, що він сльози на очах Ісуса. Другої днини рано священик увійшов у церкву з дяком, щоби відправити богослужения і здивувався вельми, побачивши пустий хрест, а фіґуру Христа на вівтарі. По скінченій службі, він покликав теслю і спитав його, чому він зняв Ісуса з хреста. Але тесля відповів, що він не торкався його. Роспитавши церковну прислугу, священик Тріфем переконався, що ніхто не входив до святині з того моменту, як Господь Бог був прибитий над лавкою старости. Тоді він зрозумів, що це було вже чудо і казати про це треба вельми обережно.

На слідуючу неділю священик звернувся до своїх прихожан з просьбою зібрати гроші на новий, ліпший хрест, більше достойний того, хто відкупив гріхи світа. Бідні рибалки дали, скільки могли, а вдови принесли свої перстені. Зібрано стільки, що священик Тріфем міг вибратися до Аббевіль замовити там блестячий хрест з чорного дерева з написом золотими буквами: INRI. В два місяці пізнійше хрест прибили знову на давнє місце, прикріпивши до нього фіґуру Христа поміж копєм і губкою. Але Христос зійшов і з того хреста і розпростерся на вівтарі. Рано, найшовши його там, священик упав на коліна і довго молився. Вістка про чудо розійшлася по цілій околиці і жінки з Амен післали жертви Ісусові в Сент Валері. І з Парижа священик одержав гроші і дорогоцінности, а жінка военного міністра, Іда Невіль прислала серце, усипане алмазами. Із тих дарів золотар з вулиці Сент-Сюльпіс виробив золотий хрест, прикрашений дорогим камінням і на другу неділю після пасхи 18... року освятили його торжественно.

Але Той, хто відкинув хреста скорби, зійшов знову і з того дорогоцінного хреста і розпростерся на білім покрові вівтаря. Боячись Бога образити, Його там оставили і фіґура пролежала так два роки, коли ось Пер, син Пера Калю, сказав священикові, що він найшов на березі справжній хрест Господен. Пер, юродивий, не був настільки розумний, щоби заробляти на життя і його годували з милосердя. Його любили, бо він нікому не причиняв зла. Священика вразила вістка, принесена хлопцем, і він з церковною прислугою пішов на берег, де хлопець показав, в якім місці бачив хрест. Там вони найшли дві дошки з цвяхами, що, плаваючи довго по хвилях, склали форму хреста. Це були відломки з давно розбитиго судна. На одній дошці можна було відчитати букви Ж. Л. З цього догадувалися, що це були відломки лодки Жана Леноеля, який пять літ тому погиб зі своїм сином Дезіре! Над Пером, який взяв дошки за хрест, стали сміятися, але священик припинив ці глузування. Він упав навколішки на піску, довго молився за погибших, а відтак приказав перенести ті відломки в церкву. Коли це зроблено, він узяв Христа з вівтаря, положив на дошки лодки і сам прибив Його цвяхами, обточеними морем. Він багато роздумував і молився з того часу, як появився Христос з моря і чудо та милосердя стали йому ясними. На його приказ цей хрест з дощок зайняв на другий день місце над лавкою старости, замісць золотого і Христос з моря не зійшов вже з нього. Він хотів остатися на дошках, на яких погибли люди, вимовляючи в останнє імя Його і Його Матері. І Його наліп відкриті, сумні святі уста, здавалось, казали: — „Мій хрест зложений з терпінь людей, бо воістину Я Бог бідних і нещасних!"

Переклала з французького

К. Мука.

НА МОГИЛКАХ.

Радісна хвиля: Великдень!

І якби важко не приходилося кожному з нас, якби не стискалися груди від всяких турбот та гризот — все таки на думку про Великдень, на перші згуки великодньої пісні „Христос воскрес", радісно здрігається втомлене серце.

„Сей день, егоже сотвори Господь, возрадуємся і возвеселімся в онь".

Це наче наказ для нас. Наказ, що не висить над нами як важкий примус, а наказ, що міститься в наших душах і ми не можемо не повинуватися йому.

Хочемо, чи не хочемо, ми забуваємо про усі наші турботи, забуваємо свою недолю, всі свої злидні і радіємо.

Христос воскрес!

Ці два слова усе вливають у наші серця якусь надію, таку сонячну, таку світлу, таку чомусь инщу від усіх наших буденніх сподіваннів. Ці два слова вливають у наші серця любов до всіх рідних, сповняють їх загальним всепрощенням для всіх і вся.

З тими двома словами на устах йдемо ми до всіх, усіх витаємо ними, усім кажемо їх, як обіцянку чогось кращого, ліпшого.

Ми йдемо з ними навіть на могилки тих, що нас покинули, щоб і перед ними похвалитися, що в наших серцях радість.

Що за прекрасний звичай — те обєднання бодай на одну мить тих, що є із тими, що були!

Тому ми підемо й цього року на могилки. Помянути, погуторити не тільки з тими, що нам близькі як члени наших родин, але й з тими, що поклали голови „за други своя".

А їх так багато. Скрізь по нашій землі їхні скромні могилки, під якими вони сплять свої солодкі сни з тою надією, що нам краще, краще завдяки їм.

Підемо до них. Потішимо їх тим, що хоч в нас ще й досі не краще, то ми віримо, що краще буде, бо ми так бажаємо і так хочемо.

(„Новий Час", 1925 р.)